

■ Patrick Bringmans (KU Leuven) met een Neanderthalerwerktuig in het Limburgse Veldwezelt. Soortgelijke vondsten zijn bedreigd door grootschalige leemontginningen. (Foto Mine Daelemans)

■ In Maldegem verdwijnt een vijftiende-eeuws kasteel onder een verkaveling. (Foto J. Semey)

■ Een Romeinse kelder valt ten prooi aan hedendaags beton. (Foto J. Semey)

ZELFS AZERBEIDZJAN RATIFICEERDE VERDRAG DAT SITES BESCHERMT

Tallose Vlaamse archeologische vindplaatsen bedreigd

Veel te weinig geld, ontoereikende middelen en bovenal: een hopeloos achterophinkende wetgeving. Met grootschalige vernielingen van het bodemerfgoed tot gevolg. Aan die 'derdewereldtoestanden' moet nu eindelijk en dringend iets gedaan worden, vindt het zopas opgerichte Forum Vlaamse Archeologie (FVA). Om te beginnen moeten de bepalingen van het verdrag van Malta toegepast worden, vindt de vereniging.

BRUSSEL
Van onze medewerker
Bart Biesbroeck

Het gaat slecht met de Vlaamse archeologie, godvergeten slecht. Bedroevend, moedeloos makend, ja soms zelfs lachwekkend slecht", aldus archeoloog en auteur David Van Reybrouck op de persconferentie van het FVA. Woordvoerder professor Philip Van Peer (KU Leuven) spreekt zelfs van "een boekverbranding". Of nog: "Stel: we breken musea af, om in de plaats appartementsgebouwen op te richten. Dat is precies wat er vandaag met ons archeologisch patrimonium gebeurt."

Wat is er aan de hand? Vlaanderen is cultuurhistorisch een van de rijkste gebieden van Europa. Negenennegentig procent van onze geschiedenis is evenwel niet gedocumenteerd in geschreven bronnen. Veel van die 'zwarte gaten' kunnen opgevuld worden met de info die de overgebleven materiële resten te bieden hebben. En Vlaanderen zit propvol van die resten, van de stenen werktuigen die hier 150.000 jaar geleden zijn achter-

gelaten door de Neanderthaler (die nooit heeft leren schrijven), tot de loopgraven uit de Eerste Wereldoorlog (die ons veel meer leren dan wat erover geschreven is). Stukken geschiedenis die alleen via de archeologie te ontrafelen zijn. Het FVA berekende dat er in elke 5 hectare Vlaamse grond gemiddeld een archeologische site te vinden is. Vindplaatsen die veel te vaak ten prooi vallen aan verkavelingen.

Het Forum Vlaamse Archeologie berekende dat er gemiddeld in elke 5 hectare Vlaamse grond een archeologische site te vinden is

nieuwe industriegebieden, ondergrondse parkeergarages en andere infrastructuurwerken, zonder onderzocht te worden. Voorbeelden zijn de kilometerslange bedrijvengzones langs de E17 tussen Waregem en de Franse grens, waarvan

geen meter archeologisch is onderzocht.

"De universiteiten en de diensten van de Vlaamse, provinciale en lokale overheden doen wat ze kunnen", aldus Van Peer, "maar door een schrijnend gebrek aan middelen missen ze de slagkracht om hun opdrachten te kunnen vervullen." Het FVA benadrukt dat het voorstander is van een verdere economische ontwikkeling van Vlaanderen, maar niet tegen de prijs die daar vandaag voor betaald wordt: de onherroepelijke vernieling van ons verleden, in een steeds hoger tempo.

Het FVA eist meer aandacht, geld en middelen voor de archeologie, en een actualisering van de wetgeving. Dat zijn helemaal geen extreme voorstellen, meent de vereniging, ze vloeien immers rechtstreeks voort uit het Verdrag van Malta uit 1992, ter bescherming van het archeologische erfgoed. "Het verdrag is ook door ons land in 2002 ondertekend, maar nooit geratificeerd of geïmplementeerd (*omgezet in wetten, Bab*)", aldus Van Peer. "Onze buurlanden hebben dat wel al gedaan, of passen de bepalingen de facto toe, en ook in landen als Liechtenstein, Roemenië en zelfs Azerbeidzjan is 'Malta' in werking. Bij ons blijft het verdrag dode letter."

Drie artikelen uit het verdrag zijn voor het FVA cruciaal: artikel 4 zegt dat het archeologische erfgoed zoveel mogelijk en bij voorkeur 'in situ' bewaard moet worden. Artikel 5 bepaalt dat archeologen in alle fasen van ruimtelijke planvorming betrokken moeten worden. Maar allicht is de toepassing van artikel 6 het prangendst, want dat gaat over geld: "Malta" stelt dat de vernier voor de kosten moet opdraaien, in navolging van 'de vervuiler betaalt' uit de milieuwetgeving", weet Van Peer.

Zelfs als Vlaanderen werk maakt van het verdrag van Malta, is het nog maar de vraag of dat de grote stijging van het grondverzet kan opvangen, dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor de komende jaren voorziet. In zuidelijk Limburg bijvoorbeeld, waar een nooit geziene uitbreiding van de leemontginningen op de agenda staat, zijn tientallen prehistorische, Romeinse en middeleeuwse vindplaatsen bedreigd. "Het wordt tijd", aldus Van Reybrouck, "dat men beseft dat elke Vlaming niet alleen wordt geboren met een baksteen in de maag, maar ook met een potscherf onder de voeten."